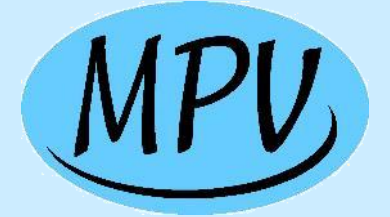

Vastuullisesta digitalisaatiosta – teemoja ja pointteja

Matti Vuori

Sisällysluettelo

<u>Johdanto</u>	<u>3</u>
<u>P = Political</u>	<u>5</u>
<u>E = Economical</u>	<u>6</u>
<u>S = Social</u>	<u>8</u>
<u>T = Technical</u>	<u>9</u>
<u>L = Legal</u>	<u>10</u>
<u>E = Ecological</u>	<u>11</u>
<u>Jotain puuttuu aina</u>	<u>12</u>
<u>Puuttuva kirjain: H = Human</u>	<u>13</u>
<u>Ja sitten...</u>	<u>14</u>

Johdanto 1/2

- Kalvosetissä esitellään vastuullisen digitalisaation (ja ennenkaikkea aktiivisen digitalisoinnin) teemoja. Auttamaan uusien ratkaisujen tarpeen tunnistamisessa ja ideoinnissa.
- Asiat jäsennetään tulevaisuudentutkimuksessa yleisen PESTLE-jäsennyksen avulla (<https://pestleanalysis.com/what-is-pestle-analysis/>):
 - P = Political
 - E = Economical
 - S = Social
 - T = Technological
 - L = Legal
 - E = Ecological

Johdanto 2/2

- Pointti tässä on se, että maailma on kokonaisuus ja systeemi, ja tulevaisuus luodaan skenaarioina, joissa on mailman kaikki elementit läsnä.
- Vaikka keskittyisi johonkin osa-alueeseen, se on tarpeen ensin positioida kokonaisuuden kartalla ja nähdä sen riippuvuudet ja vaikutukset.
 - Vaikkapa kiertotalous on vaikutuksissa PESTLE:n kaikkiin osa-alueisiin
 - Ja samoin PESTLE:n osa-alueet eivät ole riippumattomia. Kaikki vaikuttavat kaikkeen.
- Käsittelytapa kalvosetissä on lakonisesti luetteleva. Idea on vain nostaa asiat esille, jotta ne muistetaan ja osataan ottaa huomioon.

P = Political

- Reunaehdoja: Poliitikka luo reunaehdoja – säätelyä, pakollisia standeja, taloudellisia olosuhteita jne.
 - Poliitikka on muiden osa-alueiden vahva vaikuttaja – ja jotkut osa-alueet vaikuttavat siihen.
- Poliitikkoja: Millaista on vastuullisuuspoliitikka? Ympäristöpoliitikka? Tasa-arvoisuuspoliitikka? Teknologiapoliitikka? Näkemys yhteiskunnasta, jota toteutetaan poliittisen järjestemän kautta? Entä tulevaisuuspoliitikka?
- Poliittiset riskit: Poliitiikan alue on myös riskien aluetta, jos valta vaihtuu. Datapääoma, digitaalinen viestintä ja moni muu alue voi silloin olla huonoissa käsissä. Digitaalisilla äänestyksilläkin on riskejä.
- Tasot: Globaalista paikalliseen.

E = Economical 1/2

- Asenne: Vastuullisuus on bisnesmahdollisuus. Vastuullisuusinvestointi on tuottava investointi. Parempia tuotteita, parempi brändi, houkuttelee parempia työntekijöitä ja kumppaneita.
- Mahdollisuudet: Taloudelliset mahdollisuudet pakolliseen digitaaliseen maailmaan – laitteet, palvelut.
- Oikeudenmukaisuus: Alustojen ja ekosysteemien tulonjako.
- Järki: Järkevät rahankäyttö. Kokonaistaloudellisuus. Julkinen talous.
- Kuluttamiskulttuuri: Uusi kännykkä joka vuosi?

E = Economical 2/2

- Aikajänne: Kestävä kehitys on pitkän tähtäimen liiketoimintaprojekti – jossa jatkuva muutos (paradoksi?).
- Systeminen jäsenitys: Talouskin on systeemi ja yhteydessä mm. ekologiseen systeemiin – vrt. päästökauppa. Paikallisessa systeemissä on olennaista toiminnan kokonaistaloudellisuus.
- Alustat ja ekosysteemit: Alustojen fokusoitu toiminta mahdollistaa optimoitua vastuullisuutta, kun kokonaisuus on hanskassa. Toisaalta, alustoilla on muitakin vaikutuksia, joista osa on eettisiä.

S = Social

- Visio ja arvot: Millaista yhteiskuntaa haluamme? Tehdäänkö tunnin junia vai etätoimintatekniikkaa?
- Digiyhteiskunta: Palvelujen digitalisointi konttoreissa istumisen sijaan. Tieto kulkee. Nopeutta byrokratian sijaan.
- Muuttuva maailma: Jääminen kiinni jäykkiin ratkaisuihin.
- Tasa-arvo: Kansalaisten osallistuminen digitaaliseen yhteiskuntaan. Infrastrukturi, viestintä, laitteet.
- Erityisryhmät: Saavutettavuus.
- Vastuu: Yritysten yhteiskuntavastuu – ja globaali vastuullisuus. Ja yhteiskunnan vastuu yrityksille.
- Haavoittuva yhteiskunta: Riippuvuus tekniikasta.
- Haitallinen ja rikollinen käyttö: Digitalisoinnin väärinkäyttömahdollisuudet.

T = Technical

- Tekniikka yhteiskunnassa: Tekniikan suunnittelu ja käyttö hyviin asioihin. Insinöörin etiikka – ja tekniikan myyjien ja hyödyntäjien etiikka.
- Kestävä tekniikka: Elinkaari, korjattavuus, päivitettävyyys, uudistettavuus. Koskee niin "rautaa" kuin ohjelmistoja ja dataakin.
- Säästäväisyys: Pieni energiankulutus käytössä ja valmistuksessa. Uusiutumattomat materiaalit.
- Kierrätys: Tekniikan, materiaalien kiertotalous.
- Mahdollistaminen avoimuudella: Avoimet standardit, systeemit, tekniset alustat ja ekosysteemit.
- Datat keruu: Datat keruu sensoreilla, tietokannoilla mahdollistaa uuden yhteisen tiedon ja uudet vastuulliset toimintamallit.

L = Legal

- Säätelystä monia alueita: Vastuullisuus. Päästöt. Liiketoiminta. Osapuolten oikeudet.
- Tasot: Kansainväliset sopimukset. EU-lainsäädäntö. Kansallinen lainsäädäntö. Standardit.
- Yhteiskuntavastuu: Laillisuus on ensimmäinen, alkeellinen taso. Todellisen vastuullisuuden sijaan vain pakollisuutta.
- Markkinoille pääsy: Markkina-alueiden pakolliset vaatimukset.
- Tulevaisuus: Varautuminen muutokseen. Uudet alueet. Kiristyvät vaatimukset.
- Lobbaus: Mielellään ajetaan ns. fiksum säätelystä.

E = Ecological

- Ympäristökriisi: Yhteinen asia kaikessa.
- Ymmärtäminen: Bitcoin-louhinnan merkitys.
- Uudet toimintamallit: digitalisointi matkustamisen vähentäjänä, uusi hajautettu toiminta, uusi virtuaalinen läsnäolo.
- Tekniset mahdollisuudet: Tietotekniikka systeemien säädössä ja optimoinnissa.
- Kiertotalous: Materiaalien kierrätys, laitteiden uudistaminen ja kierrätys.
- Systeminen näkemys: Kokonaisuudet, alustat.

Jotain puuttuu aina

- Edellä on listattu monia vastuullisuuden teemoja. Ihan varmasti siitä puuttuu monia oleellisia asioita.
- PESTLE:ssä on kaksi E:tä. Kolmas E on etiikka, ja se läpäisee kaikki osa-alueet, vaikka esim. tekoälyn uudet yritysetiikat ovat varsin rajoittuneita.
- PESTLE on kontekstivapaata laatikkoleikkiä. Niinpä kussakin erityistilanteessa pitää miettiä, onko jokin näkökulma, joka kaipaisi pääsyä muiden rinnalle? (Jo PESTLE itsessään on variaatio PEST:stä, kun se aikoinaan kaipasi laajennusta...)
- Kun maailma, toimintaympäristö tai toimija itse muuttuvat, jäsennyksiäkin pitää muuttaa.

Puuttuva kirjain: H = Human

- Ihminen on aina läsnä: Kansalainen, kuluttaja, työntekijä, päättäjä.
- Sivistisyhteiskunta: Pohjoismaiden idea on sivistys, ymmärrys, etiikka jne...
Miten kehitämme sitä ja hyödynnämme sitä?
- Mahdollistaja: Miten digitalisointi auttaa yksilöäkin parempaan elämään?
- Vaikuttaja: Miten saadaan ihmisten vaikutusvalta parempaan käyttöön?
Systemisesti, dynaamisesti, jatkuvasti...
- Muu toimija: Taloudellinen, ympäristötoimija jne... Miten voimautamme tähän?
- Omistaja: Mitä kaikkea ihminen omistaa? Itsensä (identiteetti), datansa, välineensä... Vai onko kaikki vain vuokralla.

Ja sitten...

- Seuraava askel onkin käyttää listoja oman aihepiirin mentaalimallin eväinä ja sitten soveltaa omaa ajattelua omiin haastealueisiin miettien miten siinä näkyvät jäsennyksen eri alueet.